

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

27. Venustas Muliebris: Ex Aristæneto Epist. z.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

ITEM THEODORICVS.

Sidonius Apollin. epist. II. lib. I.

Descriptio XXVI.

SI forma quærat, corpore exacto, longissimis breuior, procerior, eminentiorque mediocribus: capitis apex rotundus, in quo paululum à planicie frontis, in verticem cæliarum refuga crispatur, ceruix non sedet neruis, geminos orbes hispidus superciliorum coronat arcus. Si verò cilia flectantur, ad malas medias palpebrarum margo propè peruenit. Aurium legulæ (sicut mos gentis est) crinium superiacentium flagellis operiuntur. Nasus venustissimè incuruus, labra subtilia, nec dilatatis oris angulis, ampliata: si casu dentium series ordinata promineat, niueum protinus repræsentat ipsa colorem. Pilis infra narium antra fruticantibus quotidiana succisio. Barba concavis hirta temporibus, quam in subdita vultus parte surgentem, stirpitus tonsor assiduus genas aduque forcipibus euellit. Mentis, gutturis, colli non obesi, sed succulenti, lactea cutis, quæ propius inspecta, iuuenili robore suffunditur. Namque hunc illi crebro colorem, non ira, sed verecundia facit: teretes humeri, validi lacerti, dura brachia, patulæ mantis, recedente alio pectus accedens. Arcam docti humilior inter excrementa costarum spina discriminat. Tuberosum est utrumque musculus prominentibus latus, in succinctis

regnat vigor ilibus. Carneum femur, internodia poplitum bene mascula: maximus in minime rugosis genibus honor. Cura furis fulca turgentibus: & qui magna sustentat membra pes medicus.

Vide eruditum in hanc epistolam R. P. Sirmondæ commentarium.

In picturis & imaginibus mulierum nihil opus est imitari pluribus. Plena sunt his argumenta leuissimum Poetarum iuga, qui, ut ait D. Augustinus,

Pulchritudinem corporis, quæ est infimum bonum à Deo factum, temporale & carnale, malè amant, postposito, intimo, æterno, & sempiterno Deo.

Pulcherrimus mundus, & omnia quæ in eo sunt, clamant se facta à pulcherrimo Deo: quod surdæ aures non audiunt.

Subyciam vnâ aut alterâ picturam, ut habeant adolescentes, quod callè in istis imitentur. Varium ut liberè moncam, à graui oratione, multo magis concione, ista descriptiones alienissima sunt. Itaque poterunt magis Poetis ad Deorum prosepocian esse adiumento, quam ab oratoribus in seruis rebus afferri. Quis enim ferret, in re graui, hanc styli molliam, quam habet Aristænetus, cum Diuam suam vanissimus sephista describit hu verbis.

VENUSTAS MULIEBRIS.

Ex Aristæneto epist. II.

Descriptio XXVII.

Ὀφύσεις τὸ κάλλιστον φιλοτέχνημα, ὡς γυναικῶν ευκλεία, καὶ διὰ πάντων ἐμψυχῶν ἁφροδίτης εἰκόρ. ἐκείνη γὰρ, ἵνα κάλλος ἀφροδίσιον εἰς δύναμιν ἀπογράψω τοῖς λόγοις, λευκὰ ἢ ὀφθαλμῶν καὶ ὑπερθεροὶ παρειῶν, καὶ ταύτη τὸ φαιδρὸν ἐκμιμῶνται τῶν ῥόδων σχείλην ἢ λεπτὰ, καὶ ἡρέμα διηρημένα, καὶ τὰ

O Naturæ, eximium operæ pretium! O mulierum decus! ò viuam, spirantem per omnia Veneris imaginem! Nam illi, ut Veneriam formam quantumpotè verbis depingam. Mixtæ candidiore, ac tenui rubore genarum, natiuum rosarum splendorem referunt, subtilia labra, tenuique interstitio distincta genarum purpuram vincunt, supercilia fusca purissima nigredine, disparataque inter

φειδὸν ἐρυθροῖ ἐρα· ὄφρως τε μέλανα τὸ μέλαν ἀ-
 κρᾶλον· τὸ δὲ μεσθρῶν ἐκμύζεις τὰς ὄφρως διο-
 ρίξει, δις ἐνθάδε, καὶ παρὰ βυθὸν τῆς λεπτοῦς τῆς
 χελῶν, ὀφθαλμοὶ μεγάλοι τε καὶ διαυγεῖς, καὶ
 καθαροὶ φωτὶ διαλάμπουτες· τὸ δὲ μέλαν αὐτῶν,
 αἰ κόρα μελάνταλαι, καὶ τὸ κύκλω λευκὴν ἀγγίλλου
 λευκόταλαι, καὶ ἑκάτερον ὑπερβολὴ πρὸς τὸ ἕτερον
 ἐπιδείκνυται· καὶ τὸ λίαν ἀνόμοισιν, εὐδοκίμῃ
 παρακείμενον· ἐνθα δὴ τὰς χάριτας ἐγγυθι-
 δρμύνας παρῆσι προσκειμένη· ἢ δὲ κόμη φυσικῶς
 εὐελλισμένη ὑακινθῶ ἐνθεῖ, καὶ δὲ Ομηροῦ, ἐμ-
 φηριε· καὶ ταύτων αἰ χεῖρες τημελοῖσι τὸ ἀφροδί-
 της· Ἰάχην· λευκότε, καὶ σύμμετρον τὸ προ-
 σῶπα, καὶ ἀκόσμητον· ἢ, δι' ἀερότητά τε βαρύν-
 κεν αὐτὰ· περιφέρειαι δὲ λιθοκόλληται περιδέρρα-
 οἰ, οἱ ὁ τούτομα γέγραπται τὴν καλῆς, ζῶμα-
 τα δὲ ἐστὶ τὸ λιδοῖον ἡ θέσις· ἐστὶ δὲ ἐμικρῆς ἡλι-
 κία, στήμα καλὸν τε καὶ περιμύρον, καὶ τὸ τὸ πρῶ-
 στω· ἰαλίθερον τὸ μέλων, ἐνδεδομένη δὲ, ἐν-
 προσωτοτάτη· ἐκδύσα δὲ, ὅλη προσώπων φαί-
 νεται βάσιμα τει ἀγμίνε, βραχὺ δὲ, ὡς περ
 κυπρίτιον, ἢ φοινῆς σείδα· ἢ τυχῆ· (ἰσπεὶ
 φύσει τὸ καλλὸν ἐστὶν ὑπερφανόν·) ἀλλὰ
 ἐκείνη δὲ, ἴα φεῖα, καὶ ἰσπερὶ ἀνὸν, αὐ-
 τὴν δὲ πῶς ὑποαλέουσι τῶν ἐρώτων αἰ αὐ-
 ρου· ταύτων ἐαυτοῖς ὡς οἶόν τε ἦν, οἱ κορυφαῖοι
 γεράφοσι τῶν ζαγαφαρῶν· ἡνίκά οὖν δέοι γρά-
 φειν Ἐλένῃ ἢ Κάλιππῃ, ἢ καὶ αὐτὴν γε τὴν ἀρχου-
 σαι τὴν Χαρίτων, οἷον εἰς ὑπερφύεις παραδείγ-
 μα καλλῆς ἀφορῶντες, ἀνασκοποῦσι τὴν εἰκόνα
 λαί· ἢ, καὶ ἔθεν ἀποτυπῆται θεοκρεπῶς τὸ
 φιλοτεχνῆ ἔργον· ἢ, ἡνίκά δὲ φέγγεται, βα-
 ραῖ, ὅσα τῆς ἀμιλλίας αὐτῆς αἰ σείηνες, ὅση ἢ
 γλῶττα στυμλόφ· ἢ, τὴν Χαρίτων πᾶσαν ἢ
 λαίε τὴν κεδὸν ὑπέφασατο, καὶ μετὰ πάντο ἀπα-
 γωγόν, οὕτως οὖν τὴν ἐμὴν ὠραίζομένην καὶ ἴσ-
 φῶσαν ὑπὸ πλάνθ τὴν εὐκρεπείας, οὐδὲ ἂν ἐμ-
 μ· ὅς ἐλαχίστα μιμήσασατο.

se aequabili medullio: nōsus rectus, & adæ-
 quatus tenuitati labiorum, oculi magni, fla-
 grantes, & puro lumine suffecti, in quibus ni-
 grum pupulæ lactei circuli vicino candore
 circumfusum, ex ipsa colorum pugna tempe-
 riem pulchritudinis facit excitatus gratam, in
 qua gratias insidentes, cuius adorare prom-
 ptum est. At coma suo ingenio fusa similis est
 crispitudine (vt Homerus ait) hyacinthino flo-
 ri & hanc opinor manus Veneris discriminaue-
 re. Ceruix alba, vultus nitore haud dissimilis, &
 inornata licet, satis esset suis delictijs ferax: sed
 tamen eam monile præcingit exquisitis lapil-
 lis illuminatum, & formosæ nomen præferens.
 cui gemmarum ordo pro litteris. Statura pro-
 ceta, vestis elegans, conueniensque, & mem-
 brorum conformationi adæquata: si vestem
 induit, formosa est, si exiit, tota forma est.
 Incessus compositus, sed breuis, cupressi,
 aut palmæ in modum agitatae modico fau-
 nio (tanta est præcellentis formæ dignitas.)
 Sed illas opinor plantas aura Zephyri com-
 mouet, hanc leues auræ Cupidinum quodam-
 modo subleuant; Pinxere ipsam sibi, quam
 potuere optimè pictorum eximij, tum si
 quando ipsis Helena, Gratiæve, aut ipsa Gra-
 tiarum præles effingenda, velut ad eximium
 pulchritudinis exemplar respiciunt, ad ima-
 ginem Laidis, atque inde formam quam accu-
 ratè fingendam sibi proposuere, diuine expri-
 munt

At cum loquitur, quanta (ὁ Δι) sermonis
 eius suauitates, quam facunda lingua est, vt
 Gratiarum zonâ præcinctâ, dulcissimè pella-
 cem risum fundit? Ad hunc modum floren-
 tem, opibusque & forma spectabilem, ne ni-
 minimum quidem mordere potest Momus.

*Hæc et si sint ab omni obscenitate expurgata, ni-
 mica cæmen sunt mollia, nec virilem
 stylum decet.*

Vuu 2 ITEM

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

I T E M.

Ex Petron. Arbitro in Sary.

NVlla vox est, quæ formam eius possit comprehendere: nam quicquid dixerit, minus erit. Crines ingenio suo flexi, per toros se humeros effuderaut: frons minima, & quæ radices capillorum retro flexerat: supercilia vsque ad malarum scripturam currentia & rufus confinio luminum penè permixta: oculi

clariore stellis extra lunam fulgentibus: nares paululum inflexæ: & osculum quale Praxiteles habere Dianam credit: iam mentum, iam ceruix, iam manus, iam pedum candor, intra auri gracile vinculum positus Parium marmor extinxerat. Itaque tunc primus Dorida vetus amator contempsit.

A L I V D I.

Heliod. in Aethiop. lib. 3.

Η γαρ ἡ γὰρ ἰοῦ ἀμαμάξης ἀπό σωμαρί-
δου λευκῆς βοῶν ὄχθημένη χιτῶνα ζῶ-
ντα ἔργον ὀδὸν χρυσοῦς ἀκίποι κατὰ σασίον
ἡμίφειο. ζῶντι δὲ πεβέβλητο τοῖς σέρνοισι ἢ ὀτε-
χησάμεν, εἰς ἐκείνου τὸ πᾶν τῆ αὐτῆ τέ-
χνης κατέκλεισεν, οὔτε πρότερον ἢ τοιοῦτον
χαλκοσάμεν, οὔτε αὖθις διωκτοῦ ἰδου.
δουὶν γὰρ δρακόντιν τὰ ἴα οὐρα κατὰ τῆς μι-
ταφρένας ἰδέσθαι τοῦς δὲ κύναις ὑπὸ τοῦς μα-
ζοῦς παραμείψας, καὶ εἰς βρόχον σκολιὸν διαπλέ-
ξας, καὶ τὰς κεφαλὰς διολιδοῦσαι τῶ βρόχῳ συγ-
χωρήσας, ὡς περίηται τῶ δεσμοῦ κατὰ πλε-
ραν ἑκατέραν ἀπκώρησεν. εἶπε δὲ τὸς ἔφειε οὐ-
δοκεῖν ἔρπειν, ἀλλ' ἔρπειν, οὐχ' ὑπὸ βλοσυροῦ καὶ
ἀπηνεῖ τῶ βλέμματι φοβεροῦς, ἀλλ' ὑπεκώμα-
τι διαφρεμένους, ὡς περ ἀπὸ τῶ κατὰ τὰ σέρνα τῆ
κόρης ἰμέρι κατεναζομένους. οἱ δὲ ἦσαν τὴν ἴα ἴα-
λιν χρυσοῦ, τὴν δὲ χρυσαὴν κύναι. ὁ γὰρ χρυσοῦς
ὑπὸ τῆ τέχνης ἐμελάμετο, ἵνα τὸ χρυσοῦ καὶ χρυ-
σαῖον τῶ φολεῖ, τῶ ζῶντι τὸ μέλαν εἰσκραβὴν
ἐπὶ εἰς ἡλα. τοιαύτη μὲν ἡ ζῶνη τῆ κόρης. ἡ κόμη δὲ
οὔτε πάντη δεκάποιν, οὔτε ἀσύνδου, ἀλλ'
ἡ μὲν μαλλὴ καὶ αὐχένου, ὡμοῖς τῆ καὶ ἰώτοις ὑ-
πεκώματι, τὴν δὲ ἀπὸ κορυφῆς, καὶ ἀπὸ μετώπῃ
δάφνης ἀπαλοὶ κλώνες ἔφερον, ῥοδοειδῆ τε καὶ ἡ-
λιώσαν δια' ἔφοντες, καὶ ἔθειν τῶς αὐραῖς ἔξω τῶ
πρόποινος σὺν ἔφοντες. ἔφερε δὲ τῆ λαοῦ τὸ τόπον
ἐπιχρῶν ὑπὲρ ὡμοντὸν δεξιὸν τῆς φαρῆσας ἀπρημένης τῆ δὲ βατέρου λαμπάδιον ἡμμένον καὶ οὕτως
ἔχουσα πῖον ἀπὸ τῶ ὀφθαλμοῦ σέλας ἡ δὲ δῶν ἀπκώρησεν.

VEhebarat insigni rheda, candido boum iugo: vestis eius purpurea ad pedes vsque demissa & aureis radijs interstincta: zona porro pectus præcinxerat, in quam artifex quicquid habuit industriae conclusisse videbatur, cum neque antea quicquam eiusmodi fabricasset, neque iterum pari arte conficere potuisset. Geminos enim dracones, caudis primum inter scapulas aptè connexis: deinde productis ceruicibus in mamillas desluentibus, & tortili nodo ita implexos, ut capite, & sinuoso flexu subducta, tanquam ipsius nodi appendices exstarent, ab utroque latere suspenderat. Dixisset, angues se ipsa serpere: non iam rigido & terribili aspectu formidabiles: sed humido sopore desluentibus, puellæ pectore, veluti illicio consopitos. Ac illi quidem erant (quod ad materiam attinet) aurei, cæterum colore cærulei. Aurum enim arte enigrescebat, ut asperitatem, ac veritatem squammæ, fuluorūque perfusum nigrorem repræsentaret. Talis quidem erat zona puellæ. Coma verò, neque omnino collecta, neque dissoluta, sed pars à collo sensim producta super humeros effluebat, pars à vertice, & fronte deducta, lauri tenellis coronata ramis, rosæ, & soli persimilis, modicè stringebatur, ne præter decorum blandientibus illusa fauonij erraret. Ferebat autè sinistra arcum deauratum, à dextro humero phæetra dependente, altera vero facem accensam. Cumque eo habitu esset, maius tamen ab ipsius oculis lumen, quam à face exiit: erat.

O R-